

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15:2517

av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)

Sverigedemokraternas familjerättspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge föräldrar möjlighet att fastställa faderskapet under graviditeten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla vigsselförrättare är skyldiga att viga människor som är tidigare ogifta enligt svensk lag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge kommunerna möjlighet att själva bestämma hur högt vårdnadsbidraget ska vara.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa kontrollen vid tillsättning av gode män och förvaltare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbildning för gode män och förvaltare ska vara obligatorisk.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk yttranderätt för den som får en god man eller förvaltare utsedd.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den som är satt under förvaltarskap och vill avsluta förvaltarskapet alltid ska ha rätt att få förvaltarskapet prövat.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersättningsnivåerna för gode män ska vara lika.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjda ersättningsnivåer för gode män och förvaltare.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa möjligheter till medling i tvister om vårdnad, umgänge och boende.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om intentionerna för gemensam vårdnad.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fullmaktsäktenskap inte ska erkännas i Sverige.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fullmaktsäktenskap inte ska vara uppehållstillståndsgrundande.

Inledning

Familjen med sin omhändertagande, kulturförmedlande och fostrande roll är samhällets viktigaste och mest grundläggande gemenskap. Starka och trygga familjer är en nödvändig förutsättning för harmoniska samhällsförhållanden. Politikens uppgift är att stötta familjerna utan att inkräkta på deras handlingsfrihet, men också att skapa starka skyddsnät och rycka ut till barnens stöd i de fall då föräldrarna sviker sitt ansvar eller då familjen av någon orsak faller sönder.

Sverigedemokraternas familjerättsliga principer utgår från att skapa trygghet för familjer och dess medlemmar. Det familjerättsliga området måste till stor del utgå från barnperspektivet där barnens trygghet står i centrum. Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Föräldrarnas roll är naturligtvis central, men när barn far illa måste samhällets trygghetssystem kunna hjälpa såväl barn som föräldrar och ge de förutsättningar som krävs för att garantera en trygg uppväxt.

En viktig Sverigedemokratisk princip inom familjerätten är att ge både mammor och pappor likvärdiga juridiska rättigheter. Idag finns inbyggda orättvisor som ger ena föräldern mer långtgående rättigheter än den andra, vilket vi menar måste förändras genom att båda föräldrarna ska vara lika inför lagen och att samma rättigheter och skyldigheter ska gälla.

Frivilligt fastställa oföddas faderskap

Idag fastställs faderskapet hos sammanboende först efter att barnet fötts, eller som tidigast två månader innan barnet beräknas att födas, medan hos gifta par utgår man från att barnets fader är den gifta mannen. Det kan ha stor betydelse för barnets arvsrätt om pappan skulle avlida innan faderskapet är fastställt, eftersom barnet då riskerar att bli arvlöst. Det är rimligt att blivande föräldrar frivilligt bör kunna fastställa faderskapet redan när man konstaterat graviditeten och föräldrarna bestämt sig för att behålla barnet. Idag görs ändå inga medicinska undersökningar huruvida personen som utger sig för att vara pappa till barnet verkligen är den biologiska pappan, så varför det inte ska vara möjligt att registrera vem fadern är tidigare framstår som märkligt. Att vänta till två månader innan beräknat födelsedatum är onödigt och kan ge onödiga problem.

Vigsselförrättares skyldighet att följa svensk lag.

Ungdomsstyrelsens studie "Gift mot sin vilja" från 2009 samt andra studier visar att det finns tusentals muslimska kvinnor som lever i så kallade "haltande äktenskap" i Sverige. Haltande äktenskap uppstår genom att en svensk tingsrätt fattar beslut om äktenskapsskillnad på begäran av kvinnan men varken mannen eller någon imam vill upplösa äktenskapet på muslimskt sätt. Kvinnorna är då skilda enligt svensk lag, men fortfarande gifta enligt muslimsk lag och tradition, vilket gör det omöjligt för dem att gifta om sig enligt muslimsk lag och tradition. När en religion får möjligheten att viga människor så tar de också på sig ett stort ansvar för att följa svensk lag. Därför bör alla vigsselförrättare, oavsett religion, ha en skyldighet att viga människor som är tidigare ogifta enligt svensk lag. Extra viktigt blir detta när det skapar könsförtryck, som i tidigare nämnda "haltande äktenskap" då man enbart försvårar för kvinnorna att gifta om sig. Mannen har alltid rätt att skilja sig och gifta om sig, närhelst han vill. Kammarkollegiet ska därför kontrollera så att alla vigsselförrättare följer svensk lag.

Ge kommuner rätten att själva bestämma hur högt vårdnadsbidraget ska vara

Vårdnadsbidraget gör att många människor har ekonomisk möjlighet att vara hemma hos sina barn längre. Kommunerna är idag skyldiga att erbjuda dagisplatser till barn, till ett reducerat pris, genom maxtaxan. Det blir en märklig syn på barn, att man tvingar kommunerna att betala för att de ska befinna sig i kommunens omsorg, medan kommunerna begränsas i hur mycket de får betala för omsorg av de egna föräldrarna. Det är rimligt att kommunen själv får avgöra hur mycket de är beredda att betala i vårdnadsbidrag.

Gode män och förvaltare

Alliansregeringens tidigare förslag för förändrade regler avseende gode män och förvaltare var åtminstone ett litet steg framåt från det tidigare gällande regelverket. Förändringen är dock långtifrån tillräckligt, mot bakgrund av de brister som bl.a. medierna belyst de senaste åren. Ytterligare uppstramning av lagtexten i föräldrabalken är nödvändig för att systemet med gode män och förvaltare ska fungera tillfredsställande.

I den nya lagen som träder ikraft 2015-01-01 står det bara att förvaltarens eller den gode mannens lämplighet ska kontrolleras, inga riktlinjer i övrigt stipuleras. Detta menar vi är otillräckligt. En skärpt kontroll av gode män och förvaltare är nödvändig menar vi. En kontroll ska alltid göras och innefatta mer än betalningsanmärkningar och anmärkningar i belastningsregistret. En bedömning av gode mäns och förvaltares personlighet ska alltid göras via intervju efter kriterier som regeringen tillsammans med sakkunniga på området låter upprätta.

Regeringen stipulerar i 19 kap. 18 § föräldrabalken att utbildning ska erbjudas förvaltare och gode män. Vi menar att utbildning för gode män och förvaltare ska vara obligatorisk. Riktlinjer för utbildningens innehåll ska regeringen ge till känna.

Regeringen har i den föreslagna lydelsen av 11 kap. 16 § stipulerat att de som har god man eller förvaltare utsedd åt sig nästan alltid ska äga yttranderätt i frågan. Frågan om yttranderätt är central och viktig för den som får en god man eller förvaltare utsedd åt sig. Om samtycke föreligger blir ju dessutom yttranderätten en snabb och enkel procedur. Vi föreslår därför att när tingsrätten utser god man eller förvaltare ska rätten alltid ge personen som verksamheten avser rätt att yttra sig, detta utan avsteg. Detta ska ske även i de fall där personen själv medgett förvaltarskapet eller ansökt själv om förvaltarskap eller god man. Den nya lagtexten om förvaltarskapets upphörande (11 kap. 19 §) kan uppfattas som otydlig. Vi yrkar på att denna paragraf görs tydligare där det klart står att den som är satt under förvaltarskap har rätt att få sitt förvaltarskap prövat av rätten om den vill befrias från förvaltarskapet.

Det har framkommit att när det gäller ersättningsnivåerna generellt har de som är gode män för ensamkommande barn betydligt högre ersättning än andra gode män. Det finns ingen rimlig orsak till denna skillnad och gör det inte lättare att hitta personer som vill bli gode män. Ersättningsnivåerna ska vara jämbördiga för gode män och förvaltare oavsett vilken grupp man företräder som god man eller förvaltare. Vi vill att regeringen åtgärdar de förhållanden som orsakar dessa orättvisa ersättningsnivåer.

Medling i föräldrabalksmål

Med anledning av det höga antal skilsmässor och separationer som sker har antalet vårdnadstvister ökat, trots en lagreform 2006 som var till för att minska antalet tvister. I gällande rapporter och granskningar av familjerätterna har brister påvisats vad gäller resurser och kunskap kring riskbedömningar och barnpsykologi när man gör en utredning. Bristerna medför att barn tenderar bli extra utsatta när föräldrar inte kan komma överens och att myndigheten i stor mån väljer att anta den ena förälderns utsaga kring barnets mående, vilja och önskan. Därmed kringgås barnperspektivet.

Vårdnadstvister som går så långt som till en huvudförhandling leder endast till en skarp polarisering mellan parterna. Troligt är att allt flera ifrågasätter samhällets hantering av föräldrars konflikter då de i många fall upplevs förvärra situationen. Att domstolsprocesser inte löser föräldrars konflikter är väl känt då risken ökar att föräldrar i kris får vapen och incitament att skada varandra på en arena där man spelar upp konflikten. Den nuvarande metoden går ut på att vinna en strid genom att försöka bevisa den andra förälderns oduglighet, vilket uppenbarligen uppmuntrar till smutskastning. I många fall kan man anta att barnen blir åskådare till den eskalerande konflikten.

Utifrån nuvarande situation, som innebär att ungefär vart tionde barn är med om att föräldrar strider om vårdnaden, vill vi ge föräldrar ett alternativ med medlare som obligatoriskt erbjuds av domstolarna. En medlare av vår modell bör vara en lagfaren person som erbjuds i alla s.k. FB-mål. Vi vill med detta förslag ge ett starkt verktyg till föräldrarna att komma överens, vilket säkrar barnperspektivet i form av minskade trauman. Att medlaren ska ha någon form av sekretess är en förutsättning för förtroendefulla samtal samt att det ökar möjligheterna till förlikning.

Nuvarande modell är enligt vår mening inte förenligt med barnets bästa. Det kan omöjligt gynna barnet att föräldrarnas förhållande förvärras och parternas position kring tvistefrågan polariseras. Ju tidigare parterna kan komma överens desto bättre. Det

bästa vore om parterna kom överens redan i samband med separationen, det näst bästa vore om parterna kunde lösa frågan hos familjerätten, men i de fall inget av alternativen nås är det alltid bättre att parterna når en samförståndslösning genom medling och förlikning än att domstolen slutligen avgör frågan.

Vi anser därför att regeringen ska låta utreda ökade möjligheter till alternativa tvistelösningar för att på bättre sätt tillvarata barnens bästa kring vårdnadsstrider.

Gemensam vårdnad ska vara norm

Att barn ska ha rätt till båda föräldrarna borde vara en självklarhet och är även något som vårt moderna samhälle för övrigt värnar om. Fäder har rätt att ta ut föräldrapenning, barnbidragen kan delas utifrån barnens bosituation och samhället trycker på för att det ska anses lika normalt för fadern att vara hemma med barnen som modern. Att fadern är en viktig person i sina barns liv är ett faktum och något som alltid bör eftersträvas med tanke på det stora antal barn som växer upp med enbart modern.

Trots arbetet med jämlikhet i familjen kvarstår moderns egenmäktiga rätt att ensam avgöra om fadern till det gemensamma barnet ska få delad vårdnad, om föräldrarna inte är gifta. Detta innebär att fäder riskerar gå miste om sitt barn utifrån moderns godtycke om han ska få finnas i barnets liv eller inte, redan från födseln.

Enligt vår mening brister här skydds nätet runt barnet och rätten till båda föräldrarna om modern ensam ges makten att avgöra om barnet ska tvingas avstå från sin fader.

Vi föreslår därför att vid oenighet om gemensam vårdnad efter ett barns födelse, ska gemensam vårdnad vara den naturliga utgångspunkten. Då fader till barnet finns ska denne också automatiskt få gemensam vårdnad. Därmed anser vi att lagen bör ändras. I dag får båda föräldrarna gemensam vårdnad automatiskt om de är gifta men inte annars. Då samhällets familjestrukturer idag ser annorlunda ut föds många barn utan att mor och far kanske bor tillsammans och än vanligare att de inte är gifta. Således måste en känd fader till barnet per automatik tillerkännas gemensam vårdnad.

Icke erkännande av fullmaktsäktenskap

I Ungdomsstyrelsens rapport 2009:5 Gift mot sin vilja framkommer uppgifter om att omkring 70 000 unga mellan 16 och 26 år idag lever i Sverige i en situation där de "har begränsningar i förhållande till äktenskap och/eller att familjen ställer upp villkor för val av partner". Inom den totala ungdomspopulationen utgör dessa 70 000 unga 6,6 procent

av den totala populationen unga kvinnor och 3,8 procent av den totala populationen unga män. Vidare konstateras att det ”är betydligt vanligare att unga som inte själva får välja framtida partner utsätts för hot, våld och kränkningar av närstående”.

Problematiken är enligt Ungdomsstyrelsens rapport vanligast bland ungdomar med bakgrund i Mellanösternområdet, Syd- och Östasien samt Nordafrika.

Ungdomsstyrelsen kommer i sin rapport med en rekommendation till förslag, rörande fullmaktsäktenskap, för att motverka olika former av vad som i folkmun kallas tvångsäktenskap. Förslaget lyder ordagrant:

Fullmaktsäktenskap bör inte erkännas i Sverige och inte vara uppehållstillståndsgrundande.

Ett fullmaktsäktenskap är ett äktenskap som ingåtts genom ombud och där båda parter inte behövt närvara vid vigseln. Erkännandet av sådana äktenskap i Sverige innebär bl.a. att en ung kvinna eller man kan giftas bort av släktingar genom ombud med en make eller maka i ett annat land som denne varken har träffat, gett samtycke till eller ens har vetskap om. Erkännandet innebär vidare att den bortgiftes maka eller make sedan kan resa till Sverige, erhålla uppehållstillstånd och utkräva sin rätt till liv i äktenskap med den som gifts bort av andra. Dessa typer av äktenskap borde vi erkänna lika lite som vi erkänner fullmaktsäktenskap i Sverige – d.v.s. inte alls.

Vi stödjer Ungdomsstyrelsens arbete mot denna form av förtryck som många unga i Sverige lever under i idag. Vi vill därför att regeringen återkommer med ett förslag om att fullmaktsäktenskap inte ska erkännas i Sverige och ej heller vara uppehållstillståndsgrundande.

Mikael Eskilander (SD)

Roger Hedlund (SD)

Jonas Millard (SD)

Margareta Larsson (SD)